

2021-05-31
Dnr 2021:995
1 (7)

Lysekils kommun
registrator@lysekil.se
Gullmarsgymnasiet 1
martin.odell@lysekil.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Gullmarsgymnasiet 1 i Lysekils kommun. Huvudman för skolan är Lysekils kommun. Totalt 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Gullmarsgymnasiet 1 är en av dessa. På skolenheten går 172 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, industritekniska programmet, naturbruksprogrammet med inriktning vattenbruk, restaurang- och livsmedelsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Flera av programmen erbjuds både som lärlingsutbildning och som skolförlagd utbildning. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 27 och 28 april 2021 av utredarna Lena Johansson och Therese Jakobsson. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-05-31
Dnr 2021:995
2 (7)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Gullmarsgymnasiet 1 i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- följa upp och analysera skillnader i val av behörighetsgivande kurser mellan yrkesprogram och mellan olika elevgrupper.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Eleverna får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det vid Gullmarsgymnasiet 1 finns en tydlig struktur för hur eleverna ska ges information om möjligheterna att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet. Av intervjuer framgår att eleverna återkommande under gymnasietiden får information om möjligheterna, och vilken nytta de kan ha av att läsa de behörighetsgivande kurserna. I början av varje läsår, samt inför elevernas val av kurser för kommande läsår, informerar studie- och yrkesvägledaren respektive klass om möjligheterna att välja kurserna. Studie- och yrkesvägledaren visar i detta sammanhang på kursernas

2021-05-31
Dnr 2021:995
3 (7)

betydelse för vidare studier, både med utgångspunkt i elevernas val av gymnasieprogram och inriktningar och för de fall eleverna i ett senare skede skulle ångra sitt yrkesval. Eleverna delges den muntliga presentationen även i skrift, med länkar till vidare läsning om kurserna och deras innehåll. Studie- och yrkesvägledaren förser också mentorerna och lärarna med ett stödmaterial för att fortlöpande kunna informera om och besvara elevers frågor om syftet med grundläggande behörighet.

Granskningen visar vidare att skolan har en tydlig struktur för hur eleverna ska ges mer individuellt inriktad vägledning. Av intervjuer framgår att samtliga elever uppmuntras till individuell vägledning av studie- och yrkesvägledaren, som finns tillgänglig för eleverna när som helst under året. Studie- och yrkesvägledaren arbetar även uppsökande och kontaktar själv elever som hen, i samarbete med klassföreståndare och ämneslärare, identifierat kan vara i behov av vägledning. Eleverna ges också individuell vägledning av sina respektive klassföreståndare.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att utbildningen är organiserad så att alla elever har möjlighet att läsa de behörighetsgivande kurserna, även om möjligheterna skiljer sig något åt mellan programmen. Av intervjuerna framgår att elever på barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet kan välja att läsa behörighetsgivande kurser som programfördjupning och individuellt val, vilket innebär att kurserna rymms inom elevernas ordinarie gymnasieutbildning. Elever på övriga program erbjuds att läsa de behörighetsgivande kurserna i svenska som individuellt val och kursen Engelska 6 som utökat program, vilket innebär att eleverna behöver läsa en kurs extra utöver sitt ordinarie gymnasieprogram för att få grundläggande behörighet.

Vidare visar granskningen att kurserna arrangeras på ett sätt som ger alla elever oavsett yrkesprogram reella möjligheter att delta i undervisningen. Av intervjuer framgår att lektionerna avseende kurser inom elevers individuella val har samma schemapositioner för elever på samtliga program, både i år 2 och 3. Detta för att kunna samordna programöverskridande undervisningsgrupper. Utökad kurs i Engelska 6 är schemalagd efter ordinarie lektioner, för att alla elever oavsett program ska kunna delta i undervisningen. Lektionerna i de behörighetsgivande kurserna är förlagda till torsdagar och fredagar så att elever på lärlingsprogram ges sammanhållen arbetsplatsförlagd utbildning under måndagar till onsdagar.

Granskningen visar också att kurserna organiseras på ett sätt som ger eleverna möjlighet att vid behov få stöd att genomföra kurserna. Av intervjuerna framgår att skolan arbetar för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd i behörighetsgivande kurser på samma sätt som i andra kurser, exempelvis genom stöd av specialpedagog. Skolan har också stödpass i engelska en dag i veckan, där eleverna kan ges läxhjälp.

Rektorn analyserar inte elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att skolan följer upp andelen elever på skolenhetens yrkesprogram som tar examen med grundläggande behörighet till högskola. Rektorn är i viss mån

2021-05-31
Dnr 2021:995
4 (7)

medveten om skillnader mellan olika elevgrupper vad gäller vilka elever som väljer att läsa de behörighetsgivande kurserna. Såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren beskriver att de har en uppfattning om skillnader mellan olika program och om faktorer som kan påverka elevernas val av kurser. Rektorn ger exempel på att det ofta är fler elever vid naturbruksprogrammet, barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet som läser kurserna, och att det kan vara så att elever på andra program i högre utsträckning vill arbeta direkt efter gymnasiet. Uppgifter om i vilken mån och varför elever väljer att läsa respektive fullfölja kurserna är dock inget som sammanställs och analyseras på skolan.

I intervjun med studie- och yrkesvägledaren framkommer att hen ibland uppmärksammar att elevers val att läsa kurserna eller att inte göra det, påverkas av kulturer i vissa klasser samt av hur klasskamrater väljer. För att i dessa fall stödja elever inför sina val av kurser uppmuntrar studie- och yrkesvägledaren dem till individuella vägledningssamtal.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna på Gullmarsgymnasiet 1 har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till högskola. Eleverna får information och individuell vägledning inför val av behörighetsgivande kurser och skolan har organiserat och planerat utbildningen så att det ska bli enkelt för elever att välja kurserna. För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser. Rektorn skulle kunna analysera skillnader mellan elevgrupper och kön för att öka medvetenheten kring bakomliggande orsaker till elevernas val.

En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan identifierar ytterligare faktorer som påverkar elevernas val. Den kunskapen kan sedan ligga till grund för såväl informationsinsatser som organisering av kurserna, så att eleverna ges så goda förutsättningar som möjligt att kunna välja, och genomföra, kurserna som ger grundläggande behörighet till högskola.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Lena Johansson

Föredragande
Signerat av: Lena Johansson

I handläggningen av ärendet har även utredare Therese Jakobsson deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.